

Med sina energisamhällen siktar Modena på att "bli en föregångare inom energiomställningen"

Alessandra Filippi, vice borgmästare i Modena, Italien

Italienska borgmästaravtalsstaden Modena uppmärksammades nyligen i den italienska tidningen Forum PA för sina insatser inom omställning till ett fossilfritt och hållbart samhälle. I artikeln lyfte man särskilt fram potentialen hos energisamhällen, liksom betydelsen av att vara en del av det europeiska borgmästaravtalet för att uppnå målen.

Det första G20-mötet i Rom och COP26 i Glasgow gav en tydlig indikation om planetens hälsa och vikten av omedelbara åtgärder i form av en effektiv energiomställning samt utveckling av en struktur för ekonomi och produktion som innefattar hänsyn till miljömässig hållbarhet. Kommunen Modena siktar på att bli en föregångare inom energiomställningen i syfte att bekämpa klimatförändringar. Innan coronapandemin marscherade miljontals människor på gatorna för att kräva klimaträttvisa. Med tanke på att sociala, hälsomässiga och klimatrelaterade kriser hänger samman krävs gemensamma lösningar på dessa problem. Energisamhällen kan vara ett av svaren.

Vad är energisamhällen?

Ett energisamhälle bygger på ett system för samverkan mellan lokala offentliga organ, företag, näringsliv och medborgare, som väljer att utveckla energiinfrastruktur byggd kring förnybara källor och egenproduktion via en modell baserad på energidelning. Det är ett utmärkt verktyg i kampen mot klimatförändringar, men även för att bekämpa den energifattigdom som påverkar över två miljoner italienska familjer. Eftersom hela samhället är direkt involverat accelereras kunskapsbyggande och utbildning om dessa grundläggande problem.

Energisamhällen bör erkännas internationellt som en grundförutsättning för uppnåendet av målen i Parisavtalet, eftersom de inriktas på att åtgärda flera problem samtidigt.

Medvetenhet och delaktighet för användare

Energisamhällen involverar ett flertal samhällsaktörer i arbetet med utfasningen av koldioxid. Genom att anläggningarna ligger nära konsumenterna kommer detta till exempel att innebära installationer på tak eller i närheten av byggnader, vilket främjar aktivt medborgarengagemang. Genom att enskilda användare är genuint delaktiga, och tack vare systemets ekonomiska fördelar, uppmuntras energisamhällenas medlemmar till mer positiva och energieffektiva beteenden samt, mer allmänt, till större medvetenhet om den dynamik som kännetecknar produktion, förbrukning och försäljning av el.

Dessa komponenter kan leda till innovativa tekniska lösningar, till exempel en modell som formar förbrukningsprofilen beroende på nätets behov, och på så sätt påverkar konsumenternas beteenden. Genom att ge slutanvändarna mer ansvar kommer de känna sig manade att anpassa förbruknings- och produktionsprofiler till varandra och balansera sitt eget lilla system.

Ett juridiskt regelverk i utveckling

Det till viss del införlivade direktivet om förnybar energi (RED II) samt integreringen av italienska dekretet *Milleproroghe* i lagstiftningen bildar tillsammans utgångspunkt för det juridiska regelverket för energisamhällen. Det etablerar en möjlighet att skapa samhällen som utbyter energi i självförsörjningssyfte, för omedelbar såväl som senare förbrukning.

Legambiente-rapporten från maj 2021, med titeln "Förnybara kommuner" innehöll en kartläggning av minst 30 olika lokala sammansättningar av energisamhällen som använde förnybara källor och ägnade sig åt kollektiv självförsörjning. Rörelsen ökar snabbare än takten på installationen av stora anläggningar, vilket visar på en tydlig efterfrågan på en process som utgår från gräsrotsnivå.

Kommunen Modenas deltagande i borgmästaravtalet

Utfasningen av koldioxid har accelererat kraftigt under de senaste åren och frågor som rör miljömässig, ekonomisk och social hållbarhet har varit centrala, inte bara på europeisk nivå, utan även i lokalpolitiken. Modena är beläget på en plats med kritisk betydelse för luftkvaliteten, och därför är ett grönt energiskifte särskilt brådskande för befolkningens hälsa och välbefinnande.

Majoriteten av AESS-medlemskommuner har gått med i borgmästarvatalet och upprättat åtgärdsplaner för hållbar energi och ett hållbart klimat (SECAP). I kommunen Modena godkändes åtgärdsplanen i februari 2021, med det uttalade målet att reducera koldioxidutsläpp med minst 55 % år 2030, i överensstämmelse med EU-målen. Borgmästarvatalet har haft en positiv inverkan på det nationella territoriet tack vare ett stort antal deltagande städer och aktörer, samt en ökad medvetenhet om klimatfrågan.

Eftersom några små och medelstora kommuner stött på interna problem bör nya verktyg introduceras och befintliga verktyg effektiviseras så att dessa kommuner kan implementera sina åtgärdsplaner fullt ut. Planen verkar dock fungera bra eftersom ett ökande antal städer proaktivt samverkar med lokala aktörer i skapandet av energisamhällen.

Specifika projekt för energisamhällen

Som ett resultat av samfinansieringen av den europeiska EIT-fonden Climate-KIC lanserade AESS, ENEA och universitetet i Bologna i september 2019 projektet GECO (Green Energy Community), där medborgare, lokala föreningar och företag deltar. År 2023 kommer detta att utmynnas i skapandet av det första virtuella energisamhället i Emilia-Romagna, i Bologna.

GECO kommer att bidra till utvecklingen av åtta nya anläggningar för förnybar energi som kommer att innefatta en anläggning för jordbruks- och industricentrumet CAAB/FICO, en biogasanläggning för bortskaffning av organiskt avfall, och solceller på flera bostadsbyggnader och shoppingcentra, samt på taken för Fondazione Fashion Research, ZR Experience och närliggande företag

Allt detta genererar sammanlagt 14 MW ny energi genom solkraftverk, som år 2023 kommer att producera 15,4 million kWh/year, med en energiminuskning på 120 MWh/year och eliminering av 58 000 ton utsläpp av CO₂/år i atmosfären.

Projektet pågår och inkluderar utvecklingen av en plattform för analys av energiflöden (produktion, lagring och förbrukning) som är användbart vid säkring av energiflexibilitet inom ett energisamhälle, så att dess medlemmar kan övervaka sin energiförbrukning och sitt bidrag till gemenskapen.

Energisamhällen: öppna frågor

Det delvisa införlivandet av EU-direktiven avseende egenproduktion och energiutbyte i lagstiftningen har möjliggjort flera initiativ med fantastiska resultat, särskilt med tanke på att lagen bara godkändes för lite över ett och ett halvt år sedan. Men några kritiska problem har uppstått och vissa frågor är fortfarande obesvarade.

Energisamhällenas storlek

Energisamhällenas storlek, som bygger på en elektroteknisk parameter, visar sig ofta vara en begränsning vad gäller möjligheten till delaktighet som vanligen finns i projekt, särskilt för anläggningar över 150 kW.

Dagens incitament belönar endast energidelning genom en nättariff, oavsett anläggningens storlek. Ett av de kritiska problem som identifierats är kopplat till system för små anläggningar, som endast blir livskraftiga genom skatteavdrag och den så kallade superbonsusen. För att säkerställa gräsrotsinitiativens fortsatta existens måste även dessa projekt vara ekonomiskt bärkraftiga.

Styrning av mekanismen

Ett känsligt ämne har varit styrningen av mekanismen. Den har utmanats i Europa av ett tillägg som möjliggör uppdelning av förmåner som medlemmar har rätt till direkt via sina räkningar, vilket innebär en rad potentiella förvaltningssvårigheter och riskerar att ogiltiggöra de affärsmodeller som för närvarande utvecklas. När det gäller styrning är det dessutom av yppersta vikt att vi funderar över modeller som kan förvaltas nerifrån och upp när det gäller små system, utan att man riskerar att förvaltningskostnader påverkar förmånerna och därmed attraktionskraften. Vi bör även överväga en aktiv roll för förvaltare, genom att tillämpa avdraget direkt i räkningen, men i ett fritt och inte ett obligatoriskt format.

En nödvändig taktökning för att uppnå målet om klimatneutralitet

I dagens Italien tillgodoser 1,1 miljoner anläggningar för förnybar energi 37,6 % av den totala energiförbrukningen och 19 % av den totala energiförbrukningen, genom en blandning av tekniker med syfte att producera el- och/eller värmeenergi, utspridda över samtliga kommuner. I syfte att fullgöra de åtaganden som gjorts i tid krävs snabba och konkreta åtgärder för att påskynda processen. Här kan energisamhällena spela en viktig roll.